

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Kaposvári Campus

Rippl-Rónai Intézet

Fotográfia mesterképzési szak

A posztfotografikus képek evolúciója

Belső konzulens: Szatmári Gergely DLA habil.
egyetemi docens

Belső konzulens

intézete/tanszéke: Rippl-Rónai Művészeti Intézet,
Média Tanszék

Készítette: Kovács Edmond

Kaposvári Campus

2024

A posztfotografikus képek evolúciója

Kovács Edmond

Fotográfia mesterképzési szak, nappali munkarend

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem,
Kaposvári Campus, Rippl-Rónai Intézet, Média Tanszék

Belső témavezető: Szatmári Gergely DLA habil. egyetemi docens

Dolgozatomban elsősorban a hagyományos fotográfiát részben felváltó digitális korszakkal, benne a posztfotográfia sajátosságaival foglalkozom. Nevéből adódóan a fényképezést követő önálló állapot definíciója rajzolódik ki, amelyet többféle értelmezésben vizsgálhatunk. Egyesek szerint a hagyományos fényképészet a digitális technológia megjelenését követően nem létezik többé. A kémiai fényérzékeny felületeket felváltották az elektronikus szenzorok, amelyek numerikussá redukálják a rájuk vetített információkat, nem pedig anyagszerűségükben hozzák létre a valóság lenyomatát. Ennek következtében, egyesek szerint, a fotográfia elvesztette lényegét, és új fogalmi rendszerekbe kényszerült.

Arra a kérdésre keresem a választ, hogy miért tekintünk, illetve tekinthetünk-e még napjainkban a fotográfiára az objektív valóság leképezésére alkalmas eszközként. A tartalom szempontjából vizsgálandó képek között mennyire mutatkoznak marginális különbségek annak tükrében, hogy analóg vagy digitális formában készültek? Mennyire volt képes megőrizni a fotográfia az autonóm létét és önálló médiumként megalapozott státuszát a digitális korszak által generált intermediális környezetben? Illetve, hogy kilencvenes években létrejött digitális lehetőségek, hogyan hatottak az alkotói gyakorlatokra.

Az alábbiak tükrében egy külön fejezetben tárgyalom a valóság és a fotográfia kapcsolatát. Elméleti és alkotói tapasztalatok mentén vizsgálom az objektív képalkotás lehetőségeit és a valóság definícióját.

Később kísérletet teszek a jelenlegi tendenciák fotótörténeti analógiáinak vizsgálatára is. Megvizsgálom, hogyan emelkedett ki az ábrázolást vagy egyéb médiumokat utánzó szerepéből a fotográfia, és alapozta meg saját pozícióját a különféle médiumokkal egyenragú szerepében.

Említést teszek továbbá azokról az alkotói igényekről és eljárásokról, amelyek az általam vizsgált, posztfotografikus érárt átszövő változásokkal is szoros kapcsolatban állnak.

A dolgozat második felében az aktualításokat követő narratívákkal foglalkozom. A digitális technológia olyan mértékű eszközkészlet birtokába juttatta a fotográfusokat, hogy a lehetőségek tengerében többen hátrahagyták a hagyományos képalkotást. Mások viszont ennek ellenére tudatosan választották az analóg rendszereket, és hűek maradtak a médium esszenciájához. Új formajegyekkel, megújult elméleti megközelítésekkel, és az alkotók által életre hívott, megváltozott szemlélettel folytatták további működésüket. A fotográfia szorosan összefonódott a médiaművészet más ágazataival és eszközeivel. Egymással szoros párhuzamot, mégis önálló narratívákat, és saját keretrendszerüket megőrizve tették ezt.

A 21. században a korábbi éveknél lényegesen több kép keletkezett, és nem csak a mennyiség, hanem a sokszínűség is általánossá vált. A jó minőségű kamerával ellátott okostelefonok nem csak demokratizáltak, és mindenki számára elérhetővé tették a legmodernebb képalkotási lehetőségeket, hanem a segítségükkel elérhető online felületeken keresztül reprezentálhatóvá váltak. A közösségi média mindenki számára lehetővé tette saját képi tartalmainak bemutatását, elősegítette a másokkal való szoros kapcsolatot lokációtól és fizikai akadályoktól függetlenül.

A megújult kommunikációs szemlélettel a fotóművészetben nem pusztán az alkotók vettek részt, hanem a közönség is közelebb került a képekhez. Nem csak szemlélői, hanem még szorosabb bírálói szerepben. A nézők ilyen módon történő közelebb kerülése és beleszólása a művekbe egyfajta interaktív státuszba emelte a vizuális kultúra szereplőit. Új vitákat és diskurzusokat indított, és gyökerestől forgatta fel a képekhez való hozzáállást.

A műfajok szétaprózódtak, a médium határai kitágultak. A hagyományos képek síkból történő kilépése új installációs technológiákat, térbeli objektumokat eredményezett. A virtuális és fizikai felületek egymással egyenértékű megfogalmazásban vállaltak szerepet. Az anyagi és nem anyagi dolgok kapcsolata került előtérbe, a virtuális és materiális viszonyok átértékelésének lehettünk szemtanúi.

A nézők megtévesztése kezdődött, az alkotók szándékosan kezdtek olyan ellentmondásokkal operálni, amelyek nemcsak a médium lehetőségeinek kibővítésére szolgáltak, hanem a szemlélőben is fontos kérdéseket ébresztettek. Mennyire valós, amit a képeken látunk, hogyan bírálják felül, és írják újra a valóságot a fizikai tartalmak? Milyen szintű ingereknek vagyunk kitéve a képek folyamatos áramlásának köszönhetően, és mindez milyen hatást fejt ki ránk?

A határátlépés és a különböző médiumok fúziói egyre inkább indukálták az új törekvéseket, és a fotográfia integrálódása a képzőművészetbe egyre inkább új, sajátos és különálló jelenséggé vált értelmezhetővé. Ezt az új képalkotói attitűdöt Charlotte Cotton mágikusként írja le. A médium ezen dinamikus rendszerében keletkezett képeinek elemzése képezi a dolgozatom gerincét.

A 20. század végén bekövetkezett változások egyesek szerint a fotográfia végét vetítették elő. Ennek ellenére a fényképezés ma is virágkorát éli, és egy egyértelmű átalakulás keretében őrizte meg mindazon törekvéseit és sajátosságait, amelyek autonómiát biztosítottak számára. A fotográfia integrálódott és adoptálódott a fotográfiával szemben támasztott új elvárásokhoz, és kialakult a posztfotográfia fogalma.